

BARBAROTTI 4 | TAMMI

HÅKAN NESSER

YKSINÄISET

HÅKAN NESSER

YKSINÄISET

Rikosromaani

Suomentanut
Päivi Kivelä

Kustannusosakeyhtiö Tammi · Helsinki

Huomautus johdannoksi

Kymlingen kaupunkia ympäristöineen ei ole kartalla, ja tiettyjä armeijaan ja yliopistomaailmaan liittyviä seikkoja on tarvittaessa muutettu. Muuten kirjan tarina voisi olla totta.

Ruotsinkielinen alkuteos *De Ensamma* ilmestyi 2010.

Copyright © Håkan Nesser, 2010

First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden

Published in the Finnish language by arrangement with

Bonnier Group Agency, Stockholm, Sweden

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2014

Shakespeare-sitaatin suomentanut Matti Rossi.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-7602-0

”Voiko puhua ihmisen perimmäisestä olemuksesta?”

Regener kysyi. ”Onko se mielekästä?”

”En tiedä”, vastasi Marr. ”Ehkä.”

Erik Steinbeck: *Puutarhurin horisontti*

Prologi, syyskuu 1958

Hän heräsi riitelyyn.

Äänet eivät olleet äidin ja isän. He eivät riidelleet koskaan. Eihän pyhässä perheessä riidellä, isä sanoi usein ja nauroi sillä lailla vakavasti, ettei hänestä tiennyt puhuiko hän leikillään vai tosissaan.

Kumpikaan äänistä ei myöskään ollut Viviannen eikä kenenkään muunkaan elävän ihmisen. Ei, äänet kuuluivat hänen sisältään.

Tee se, sanoi toinen. Se on heille oikein. He ovat epäreiluja.

Älä tee sitä, sanoi toinen. Saat selkääsi. Isä huomaa sen.

Kummallista että saattoi herätä ääniin, joita ei oikeastaan ollut olemassakaan, hän ajatteli. Hän katsoi kelloa. Vasta puoli seitsemän. Hänen tavalliseen ylösnousuaikaansa oli vielä kaksikymmentä minuuttia. Sekin oli kummallista. Hän ei herännyt juuri koskaan itsestään. Yleensä äiti sai herätellä häntä moneen kertaan.

Se johtui tietysti siitä, että nyt oli aivan erityinen aamu.

Aivan niin. Ja siitä mitä hän oli ajatellut illalla ennen kuin nukahti. Siitä samasta äänet nyt riitelivät. Hän oli varmasti nähnyt asiasta untakin, oli varmasti, vaikkei muistanutkaan mitään. Hän makasi vielä hetken ja yritti nukahtaa, mutta turhaan.

Hän nousi istumaan sängynlaidalle. Minä teen sen, hän ajatteli. Ei siitä ehkä seuraa yhtään mitään, mutta minä olen niin

vihainen. Se on epäreilua ja kun jokin on epäreilua, sille pitää tehdä jotain, niin isäkin aina sanoo.

Anna olla, toinen ääni sanoi hänelle. Isä huomaa sen ja siinä sinulla onkin sitten selittämistä.

Ei hän mitään huomaa, sanoi toinen ääni. Älä ole niin helvetin raukkamainen. Tulet katumaan ja häpeämään pelkuruutasi, jos et tee sitä. Ja sehän on sitä paitsi ihan mitätön juttu.

Päinvastoin, sanoi toinen ääni. Tulet katumaan, jos teet sen. Eikä se ole mikään mitätön juttu.

Se ei kuitenkaan kuulunut enää yhtä selvästi, se ääni joka yritti estää häntä. Oikeastaan se oli pelkkä kuiskaus. Hän nousi ja otti vaatteensa tuolinselustalta. Työnsi käden vaaleansinisen villatakin taskuun ja tunnusteli.

Kyllä vain, pastillirasia oli siellä. Helppo juttu, hän ajatteli. Se olisi helppo juttu, ja kiinnijäämisen riski olematon kuin pieru myrskyssä. Sekin oli isän sanontoja. Muut ihmiset sanoivat pi-sara meressä, mutta isä sanoi pieru myrskyssä.

Toinen ääni yritti inistä jotain, mutta se oli niin heikko ettei hän erottanut sitä enää. Ei muuta kuin... juuri sen, hän ei voinut olla nauramatta sille... pieru myrskyssä.

Hän meni vessaan ja huomasi, että kehoa kihelmöi. Päätös tuntui lämpimältä pallolta pään sisällä.

1

Rickard Berglund oli monessa mielessä järkevä nuori mies, mutta tiistaipäiviä hän inhosi harvinaisen kiihkeästi.

Alun alkaen oli ollut toisin. Järkevä hän oli ollut aina, mutta viisikymmenluvun lopulla – ennen kuin hän oli siirtynyt Stavaskolanista keskikouluun Törebodaan – hän oli pitänyt tiistaipäivistä. Niissä oli ollut tiettyä hohtoa. Ainakin loppupalvesta ja keväällä. Syy oli yksinkertainen, tai pikemminkin kaksiosainen: tiistai oli se päivä jolloin Aku Ankka ilmaantui postilaatikoon, ja se oli myös päivä jolloin hänen äitinsä tarjosi laskiaispullia kuuman maidon kanssa, kun hän tuli ruokavälitunnilla kotiin.

Tämä yhdistelmä, suuri tomosokerilla koristeltu pulla, jota sai kastaa sokerilla ja kanelilla maustettuun maitoon, ja vielä lukematon – melkein kuin ihmiskäden koskematon – sarjakuvalehti lautasen vasemmalla puolella punavalkoruutuisella vahakangasliinalla, niin, pelkkä tieto tästä tulevasta riemusta sai hänet yleensä juoksemaan neljänsadan metrin matkan koululta Fimbulgatanille valkoiseen omakotitaloon.

Vasta myöhemmin tiistait saivat toisenlaisen sävyn. Ennen kaikkea vuosina 1963 ja 1964, jolloin hän oli vaihtanut koulua ja kasvanut ohi Aku Ankasta ja Josef-isä makasi Adolphyttanin parantolassa ja kuoli.

Sillä juuri sinä viikonpäivänä hän ja Ethel-äiti ajoivat bussilla isää katsomaan. Bussi oli sininen, sen penkit kuluneet ja sitä ajoi neljänä kertana viidestä Benny Perssonin – Stavaskolanin kiusanhengen – läskimaha isä. Kun he palasivat kotiin Fimbulgatanille oli jo pimeä, läksyt olivat tekemättä ja äiti punasilmäinen itkeskeltyään salaa kotimatalla.

Isä ei kuitenkaan kuollut tiistaina vaan perjantain ja lauantain välisenä yönä. Hautajaiset pidettiin hiljaisuudessa runsasta viikkoa myöhemmin. Oli marraskuu 1964 ja koko päivän satoi.

Ehkä parantolakäynnitkään eivät olleet pohjimmainen syy hänen tiistai-inhoonsa, vaikea sanoa. Jo lapsena Rickard Berglundilla oli selvä käsitys eri viikonpäivien luonteesta. Esimerkiksi niiden väristä ja temperamentista – vaikka kulusikin vielä vuosia ennen kuin hän ymmärtäisi mitä sana temperamentti merkitsi. Lauantait olivat mustia mutta lämpimiä, sunnuntait tietysti punaisia niin kuin almanakassakin, maanantait tummansinisiä ja turvallisia... kun taas tiistapäivissä oli jotenkin kova pinta, harmaanvalkoinen, kylmä ja torjuva, tiistaiden aloittaminen tuntui suunnilleen samalta kuin olisi puraissut posliinista pesuvatia.

Niitä seurasi hyvin tummansininen keskiviikko, joka varsinkin iltaa kohti yleensä sisälsi lupauksen hyvästä olost ja lämmöstä, torstain taivaansininen vapaudentunne ja valkoinen perjantai – mutta perjantain valkoisuus oli aivan toisenlaista kuin tiistain jääkylmä.

Hän ei tiennyt mistä tämä selkeä kuva viikonpäivien pyörästä oli peräisin – tai mistä hän ylipäätään tiesi, että oli kyse pyörästä – ja toisinaan hän oli pohtinut, ajattelivatko muut ihmiset samoin. Hän ei ollut kuitenkaan koskaan, ei ainakaan alle kaksikymppisenä, keskustellut asiasta kenenkään kanssa. Oli kai pelännyt toisten ajattelevan, että hänellä oli vikaa päässä.

Joka tapauksessa tiistaifobia oli pysynyt. Lukioaikana hän heräsi aina tiistaiaamuisin synkkämielisenä täysihoitolahuo- neessaan Östra Järnvägsgatanilla, varmana siitä ettei lähim- pien viidentoista tai kuudentoista tunnin aikana ollut odotet- tavissa mitään hyvää. Ei koulutyössä eikä vähäisissä kaveruus- suhteissa. Tiistait olivat emalinkovia ja vihamielisiä, ei voinut muuta kuin yrittää kestää. Terästäytyä ja selvitä hengissä.

Ehkä siitä olisi ajan mittaan hyötyäkin jollain tavalla.

Tänään ei kuitenkaan ollut tiistai vaan maanantai. Päivämäärä oli 9. kesäkuuta 1969, ja kiskoauto Enköpingistä pysähtyi kirs- kuen ja nytkähtäen raiteelle neljä Uppsalan rautatieasemalla. Kello oli kaksikymmentä yli yhdentoista aamupäivällä. Rickard Berglund tarttui vihreään kangaskassiinsa ja astui asemalaitu- rille auringonpaisteeseen.

Hän seisoి muutaman sekunnin hievahtamatta kuin olisi halunnut säilyttää hetken ja painaa sen mieleensä – tarkemmin sanoen tämän kauan odotetun hetken, jolloin hän ensimmäi- sen kerran laski jalkansa tämän kuuluisan yliopistokaupungin maaperälle. *Gluntit. Ulf Peder Orlog. Orphei drängar -kuoro.* Suu- renmoista.

Tosin tarkastellessaan jalkojaan ja niiden ympäristöä hän saattoi valitettavasti todeta, etteivät ne näyttäneet mitenkään erityisiltä. Ne olisivat yhtä hyvin voineet olla kenen tahansa jalat millä tahansa asemalaiturilla, Herrljungassa tai Eslövissä tai jossain muussa jumalanhylkäämässä pikkukylässä Ruotsin kuningaskunnassa. Hän huokaisi tahtomattaan. Kohautti ol- kapäitään, käveli ihmisjoukon mukana asemarakennuksen läpi ja otti kaupungin haltuunsa.

Ainakin niin hän ajatuksen muotoili. *Nyt minä otan kaupun- gin haltuuni.* Se oli yksi tapa pitää hermostuneisuus kurissa, ajatusten kursivointi merkitsi että jotenkin hallitsi todelli- suutta. Hän tiesi lukeneensa sen jostain kirjasta lukion ensim-

mäisellä tai toisella luokalla, mutta kirjan ja kirjailijan nimeä hän ei muistanut. Joka tapauksessa menetelmä oli yksinkertainen ja toimiva: *kursivoidut ajatukset voittavat ympäristön uhkaavuuden.*

Asema-aukiolla hän pysähtyi taas. Katseli kiviympyrän keskeltä kohoavaa suurta, värikästä veistosta ja ajatteli, että se oli varmasti kuuluisa. Sellaisessa kaupungissa kuin Uppsala oli loputtomasti kaikenlaista kuuluisaa. Rakennuksia, muistomerkkejä ja historiallisia paikkoja, ja aikanaan hän kävisi katsomassa niitä kaikkia, rauhallisesti ja määrätietoisesti, mitään kiirettä ei ollut.

Hän jatkoi suoraan eteenpäin, ylitti vilkasliikenteisen kadun ja pari pienempää, ja tuli muutaman minuutin kuluttua joen rantaan. Fyrisin. Käveli puusiltaa, näki tuomiokirkon ja vanhan keskustan viistosti oikealla, nyökkäsi tyytyväisenä itseksensä ja lähti siihen suuntaan.

Ihmisellä pitää olla suuri suunnitelma ja pieni suunnitelma. Suuri koko elämän varalle ja pieni tämän päivän varalle.

Tämä kursivoitu ajatus ei valitettavasti ollut hänen omansa vaan peräisin lehtori Grundeniukselta. Kaikista enemmän tai vähemmän omalaatuisista opettajista, joihin Rickard Berglund oli törmännyt kolmena vuotenaan Vadsbogin lukiossa, Grundenius oli tehnyt häneen suurimman vaikutuksen. Lehtori oli määräilevä ja arvaamaton, joskus suorastaan oikukas, mutta häntä oli aina kiinnostava kuunnella, sillä hän esitti yllättäviä ja teräviä huomioita ja kysymyksiä. Hän opetti uskontoa ja filosofiaa ja oli ankaran arvostelijan maineessa, mutta Rickard oli saanut molemmista aineista pienen a:n. Oliko hän tosiaan ansainnut ne, sitä oli vaikea sanoa. Oma arvoaan on vaikea määritellä.

Joka tapauksessa hänellä oli suuri ja pieni suunnitelma. Kun hän käveli joen rantaa kohti katedraalia, jonka terävät torninhuiput näyttivät liikahtelevan pilvenhattaroita vasten, suuri

suunnitelma kangasteli hänen mielessään. *Elämä*. Rickard Emmanuel Berglundin hetki maan päällä sellaisena kuin hän oli sen ajatellut.

Teologia.

Siinä peruskivi. Sitä sarkaa hänet oli aiottu kyntämään, tai miten asian nyt halusi ilmaista. Hän ei ollut tehnyt päätöstä minään tiettyä hetkenä, tai ainakaan hän ei pystynyt muistamaan sellaista hetkeä, pikemminkin ratkaisu oli muotoutunut vähitellen vuosien mittaan, järkkymättömästi ja peruuttamattomasti. Tai ehkä hän oli imenyt sen jo äidinmaidossa, sillä Jumalan olemassaolosta hän oli ollut vakuuttunut koko tietoisien elämänsä ajan, mutta Josef-isän kuollessa hän oli myös ymmärtänyt, ettei ollut kyse lapsuuden turvallisesta ja ystävällisestä iltarukousjumalasta vaan asia oli mutkikkaampi. Huomattavasti mutkikkaampi.

Selvittämisen arvoinen.

Josef Berglund oli toiminut pastorina Aaronin veljet -vapaa-seurakunnassa, joka oli lähetysseuran varhainen haara. Seurakuntalaisten yhteiset rukoukset paimenensa puolesta tämän vaikeina loppuaikoina eivät kuitenkaan olleet lievittäneet kärsimyksiä vähääkään. Sen enempää kuin vaimon ja pojankaan rukoukset, ja ennen kaikkea tämä oli muuttanut Rickard Berglundin jumalakuvan monivaihteisemmaksi.

Miksei hän kuule meidän rukouksiamme?

Tai jos kuulee, miksei hän täytä meidän vaatimattomia toiveitamme? Miksi hän antaa vanhurskaiden kärsiä?

Kun hän joskus harvoin oli pohtinut näitä kysymyksiä Ethel-äidin kanssa, tämä oli julistanut horjumatta, ettei ihmisellä kuulunutkaan olla käsitystä *Hänen* perimmäisistä tarkoituksistaan ja vaikuttimistaan. Turha miettiä. Sillä ihmisen yksinkertaistetut tulkinnat hyvästä ja pahasta joutuivat auttamaan häpeään suuremmasta, tuonpuoleisesta näkökulmasta katsottuna. Emme pysty varmuudella punnitsemaan ja arvioi-

maan edes sellaista tapahtumaa kuin vaatimattoman, jumalaa-pelkäävän vapaakirkon pastorin kärsimystä ja kuolemaa.

Suunnilleen niin ja sitä rataa. Mutta Rickard Berglund *halusi* saada käsityksen. Hänellä oli mielestään oikeus ymmärtää, vaikka äiti väittikin että tuollainen halu lähenteli hengellistä ylimielisyyttä, ja siihen heidän keskustelunsa yleensä päättyivät. Äiti oli tässä asiassa järkkymätön; jos hän halusi mitellä voimiaan Jumalan kanssa, hän saisi tehdä sen yksin. Rickard ja Meidän Herramme? Hänen elämänsä tarkoitus?

Hän tuli tumman oven eteen. Tuomiokirkon aukio paistateli auringossa, mutta pyhäkön raskaat ovet olivat surullisen suljetut ja varjossa. Hän päätti ettei menisi sisään – tai oikeastaan hän oli päättänyt sen jo junassa päiväsuunnitelmaa laatiessaan. Oli liian aikaista, ensin hän halusi katsella kirkkoa ulkoapäin, sen mahtavaa, hiukan uhkaavaa arkkitehtuuria, ja lisäksi etsiä Dekanhusetin jossa teologinen tiedekunta majaili, sen piti olla iso kuutiomainen rakennus kirkon eteläpuolella... vai oliko se länsipuolella? Hän oli jo nyt vähän epävarma ilmansuunnista... ja tuo huomattavasti lempeämmän näköinen kirkkorakennus vähän kauempana oli tietysti Helga Trefaldighet, jota kansa sanoi maalaiskirkoksi. Rickard Berglund oli katsellut kaupungin tärkeimpiä nähtävyyksiä kuvateoksesta "Uppsala ennen ja nyt", jonka hän oli saanut äidiltä kaksikymmenvuotislahjaksi huhtikuussa. Äiti tunsi hänen tulevaisuudensuunnitelmansa yhtä hyvin kuin hänkin, ja toisinaan Rickard ihmetteli sen itsestäänselvyyttä ja vastaansanomattomuutta. Oliko asia tosiaan niin yksinkertainen? Eikö olisi pitänyt olla vaihtoehtoja, vaikka vain hylättäviksi?

Hän jatkoi Dekanhusetin ja maalaiskirkon ohii ja nousi portaat ja lyhyen mäen Drottninggatanille. Oikealla näkyi komea kirjasto ja ylempänä harjulla häämötti linna lehtipuiden lomasta. Slottsbackenilla kukkivat vielä tuomet ja sireenit, kevät oli ollut myöhäinen ja epäröivä, ja hän ajatteli että näkymä oli

kaunis. Hän ylitti Drottninggatanin, jatkoi katua, jonka nimi oli osuvasti Nedre Slottsgatan, ja tuli viimein konditoriaan, jota vastapäätä oli pitkä tekolampi. Sinisorsia, pari joutsenta ja joukko tuntemattomia vesilintuja uiskenteli tyytyväisenä lammissa alkukesän joutilaisuudessa, tai siltä ainakin näytti. Mistä sen niin tarkkaan tiesi. Hän tilasi kannullisen kahvia ja voileivän, jossa oli juustoa ja metvurstia – tämäkin kuului suunnitelmaan, hän muistutti itselleen, nauttia siitä että oli selvinnyt näistä ensimmäisistä askelista niin helposti ja tyylikkäästi. Hän ei ollut joutunut kysymään kertaakaan tietä, ja silti hän oli jo ehtinyt nähdä melkein kaiken mitä oli aikonut: Fyrisjoen, tuomiokirkon ja teologisen tiedekunnan. Gustavianumin ja yliopiston päärakennuksen. Carolina Redivivan, linnan etäältä sekä konditorian, jonka edessä oli terassi. *Suoritettu.*

Kello oli vasta vartin yli kaksitoista. Hän puraisi voileipää, joi kulauksen kahvia ja otti palvelukseenastumismääräyksen laukun sivutaskusta. Epäröi hetken ja otti sitten esiin myös paksun kirjan ja laski sen varovasti pöydälle, tarkistettuaan ensin huolellisesti että pöytä oli puhdas. Søren Kierkegaard: *Valikoituja kirjoituksia*. Hän oli lukenut junassa runsaat neljäkymmentä sivua, ja nyt hän ajatteli taas samaa kuin bussipyssäkillä kotona Hovassa. Siellä ei ollut luultavasti ainuttakaan ihmistä joka luki Kierkegaardia; entä Uppsalassa, kuinka monta? Satoja? Tuhansia?

Ja muita? Schopenhaueria. Nietzscheä. Kantia. Unohtamatta uusia filosofeja... Althusseria, Marcusea ja mitä heitä olikaan. Se oli kiehtova ajatus: tässä kaupungissa saattoi hyvinkin satua, että joku tällaisen kahvilan naapuripöydässä tai ruokakauppan jonossa oli perillä sekä Hegelistä että Sartresta.

Rickard Berglundilla oli kaanon, lukulista kaikista kirjailijoista, joihin hän aikoi tutustua tulevan vuoden mittaan. Ennen kuin aloittaisi teologian opinnot tosissaan. Ehkä hän voisi vilkaista myös Marxia ja Leniniä, noin tutustumismielessä. Mi-

kään inhimillinen ei saa olla vierasta, Grundenius oli yrittänyt teroittaa... *eikä juuri mikään epäinhimillinenkään*. Ellet tutustu vastustajaasi, et voi koskaan voittaa häntä.

Rickard ei uskonut kommunismiin. Yhdysvaltojen sota Vietnaminassa oli varmasti monin tavoin epäoikeudenmukainen, mutta se ei ollut koko totuus. Stalinilla oli omallatunnollaan enemmän ihmishenkiä kuin Hitlerillä, ei muuta kuin katsoi historiankirjoista, ja mielenosoituskulkuet tuntuivat Rickardista suorastaan fyysisesti vastenmielisiltä. Kiihkeät kansankokoukset, iskulauseet ja yksinkertaistettu julistus pelottivat häntä. Myös hippiliike ja popmusiikki ja pitkätukkaiset vapautustelijat tuntuivat vierailta. Hän ei välittänyt sellaisista. Rickard Berglund toivoi, tai oikeastaan edellytti, että löytäisi vastamyrkyn kaikille nykyajan vitsauksille tästä klassista sivistystä ja perinteitä henkivästä ympäristöstä. *Alma mater, jerum, jerum...* aikanaan, hän ajatteli, aikanaan saan kyllä jalansijan tästä kaupungista.

Hän luki sadannen kerran palvelukseenastumismääräyksen lyhyen tekstin.

Paikka: AAK. Armeijan aliupseerikoulu, Dag Hammar-skjöldsväg 36, ilmoittautuminen vartiossa.

Aika: maanantai 9. kesäkuuta 1969 kello 13.00:n ja kello 21.00:n välisenä aikana.

Koulutuksen kesto: Viisitoista kuukautta. Siviiliin siirtymispäivä 28. elokuuta 1970.

Kun Rickard Berglund yritti kuvitella tätä aikaa, kaikkia näitä päiviä, joiden sisällöstä ja vaatimuksista hän ei tiennyt mitään, hänen kurkkuaan alkoi kuristaa. Ellei hän taistelisi vastaan, jokin ratkeaisi, siltä ainakin tuntui.

Entä jos hän ei kestäisikään loppuun asti?

Entä jos hänet lähetettäisiin maitojunassa kotiin Hovaan jo muutaman viikon kuluttua? Mistä sen tiesi oliko kelvollinen? Kuten sanottiin.

Tai jos hänet siirrettäisiin johonkin aivan toiseen tehtävään ja rykmenttiin jonnekin muualle? Se olisi vielä pahempaa. Hänen saamassaan ohjekirjeessä sanottiin, että niin voisi käydä. Kymmenestä viiteentoista prosenttia aliupseerikoulutukseen otetuista koki tämän kohtalon. Entä jos hän joutuisi Bodeniin? Tai Karlsborgiin? Hän oli saanut voittoarvan kun hänet oli määrätty Uppsalaan, mutta arpaansa ei saanut hukata... Hän huokaisi ja tajusi, että juuri tällaisiin synkkiin mietteisiin vajoamista hän oli itselleen luvannut välttää.

Sillä suunnitelma oli selvä. Viidentoista kuukauden varusmiespalvelus Esikunta- ja viestikoulussa, sitten tarvittava määrä lukukausia teologisessa tiedekunnassa, neljä tai viisi vuotta, aika näyttäisi. Sen jälkeen pappisvihkimys ja työhön, saarnaamaan Sanaa.

Yksinkertaista.

Ja jos oli kestänyt yksitoista kuukautta Lapiduksen betoni oy:ssä, selvisi varmaan mistä vain. Torsten-eno oli hankkinut hänelle raudoittajan paikan kolme päivää ylioppilastutkinnon jälkeen, ja miten sivistyneitä Hovan ja Gullspångin asukkaat sitten olivatkin, hän oli ainakin ainoa joka luki Hjalmar Bergmania ja Bunyania kahvitauoilla Lapiduksessa.

Hänelle oli naureskeltu, mutta se oli ohi nyt. Sekä betoni-teollisuus että Fimbulgatanin koti olivat jääneet taakse. Ja oma huone, jossa hän oli asunut niin kauan kuin muisti. Ethel-äiti oli yrittänyt pidätellä itkua keittiössä aamulla, mutta turhaan.

Sinä jätät minut yksin, Rickard, hän oli nyyhkyttänyt. Mutta niin täytyy ollakin, ja muista että kodin ovi on sinulle aina auki.

Sen äiti oli tietysti miettinyt etukäteen, sanat olivat kuin vanha mietelause seinävaatteessa pinnasohvan yläpuolella. Pastori-isän kuoleman jälkeen äiti oli alkanut puhua yhä enemmän siihen tapaan, ja syvällä sisimmässään Rickard häpesi vapauden tunnetta, joka alkoi kuplia hänessä heti kun hän oli päässyt ovesta ulos.

Vapauden tunne, kun oli menossa armeijaan? Sellaisia ei kannattanut puhua ääneen, mutta siltä hänestä kuitenkin tuntui. Tänään elämä varsinaisesti alkoi, se oli totuus. Hän oli odottanut tätä päivää koko kevään, ja kun hän nyt istui tässä katsele-
massa tuntemattomia sorsia ja tuntemattomia joutsenia ja tun-
temattomia ihmisiä, jotka kulkivat ohi jalkakäytävällä, hän ajat-
teli ettei koskaan – mitä ikinä elämässä tapahtuisi ja miten suu-
ren suunnitelman kävisikin – unohtaisi tätä hetkeä. Hetkeä kon-
ditoria Fågelsångenissa Uppsalassa keskipäivällä 9. kesäkuuta
1969. Hän kuvitteli että tulisi tänne samana päivänä joka vuosi,
istuisi tässä ja filosofoisi hiukan, miettisi menneitä ja tulevia, ja

Mutta tässä ajatus äkkiä katkesi, kun pöydälle lankesi varjo
ja varjon omistaja ilmoitti hillitysti yskähtäen läsnäolostaan.

”Johan nyt. Kierkegaardia. Ei hassumpaa.”

Rickard Berglund vilkaisu ylös. Häntä katseli pitkä nuori
mies, jolla oli farkut, t-paita ja avoin flanellipaita. Vinoon lei-
kattu tumma otsatukka peitti puolet kasvoista. Nuori mies hy-
myyli leveästi ja viittasi seinän vierustan tyhjään tuoliin päin.

”Anteeksi. Mutta tiettyjä asioita ei voi olla kommentoimatta.
Saanko istua?”

Rickard nyökkäsi ja työnsi palvelukseenastumismääräyk-
sen kassiin.

”Huomasin senkin.”

”Minkä sitten? Määräyksen...”

”Niin juuri. Ja veikkaan, ettet ole menossa S1:een?”

Hän veti tuolin lähemmäksi ja istuutui. Nosti jalan toisen
päälle ja otti savukeaskin rintataskusta.

”Haluatko sinä?”

”Ei kiitos. En polta.”

”Järkevää.”

Rickard pinnisti esiin hymyn. ”Mistä arvasit, etten ole me-
nessa S1:een?”

Tuore pöytäseuralainen sytytti savukkeen Zippo-sytyttimellä ja puhalsi savupilven. "Siksi ettet oikein näytä kameleilta."

"Kamelilta?"

"Niin niitä nimitetään. S1:n seitsemättä komppaniaa. Siellä ei ole montakaan nobelistia. Ei, veikkaisin että olet menossa AAK:hon. Tulkiksi vai aliupseeriksi?"

"Aliupseeriksi ", Rickard vastasi ja nielaisi.

"Sama täällä. Anteeksi, en ole esitellyt itseäni. Tomas Winckler."

Hän ojensi kätensä pöydän yli ja Rickard tarttui siihen.

"Rickard Berglund."

"No niin. Toivottavasti päädyimme samaan tupaan. Minä viihdyn parhaiten sivistyneiden ihmisten seurassa."

Hän osoitti kirjaa, ja Rickard tunsi punastuvansa.

"Kuule... tarkoitan, oletko sinäkin menossa armeijaan tänään?"

Tomas Winckler nyökkäsi. "Olen. Voimme talsia sinne yhdessä jos haluat. Vai onko sinulla muita suunnitelmia?"

Rickard nyökkäsi ja pudisti päätään yhtä aikaa hämmennyksen vallassa. Tarjoilija tuli ja laski kupin kahvia ja kanelipullan Tomas Wincklerin eteen. Tämä tumppassi savukkeensa ja naurahti.

"Näin sinut ikkunasta kun kävin tilaamassa", hän selitti. "Ja kirjan ja määräyspaperin. Ja koska seiskakomppaniassa ei lueta tanskalaisia filosofejia, arvelin että meistä voi tulla armeijakaverit. Mistä sinä olet kotoisin? Et ainakaan Uppsalasta?"

"En."

Kuten tavallista, hän ei olisi mielellään tunnustanut asuneensa lähes koko ikänsä Hovassa, mutta tajusi että oli turha valehdella kun voisi paljastua niin helposti. "Hovasta. Tiedätkö missä se on? Ja Mariestadista. Kävin lukion siellä."

Tomas Winckler nyökkäsi. "Olisin murteesta päätellen vekkainnut jotain siihen suuntaan. Mihin sinä sijoitat minut tässä meidän pitkässä maassamme?"

Rickard mietti. "Pohjoisen suuntaan?"

"Oikein."

"Mutta ei kovin kauas?"

"Riippuu siitä miten laskee."

"Sundsvalliin?"

Tomas Winckler kolautti kahvikuppinsa pöydälle. "No helkkari. Ihailtava suoritus. Tässä sitä yrittää puhua puhdasta riikinruotsia, ja sinä tulet ja pistät neulan täsmälleen oikeaan paikkaan. Voihan helkkari."

Rickard naurahti ja kohautti anteeksipyytävästi olkapäitään.

"Pelkkää tuuria", hän vakuutti. "Oletko käynyt Uppsalassa aiemmin?"

"Pari kertaa. Suvulla on asunto täällä kaupungissa. Entä sinä?"

"En", Rickard tunnusti. "Olen täällä tänään ensimmäistä kertaa. Mutta luultavasti jään opiskelemaan... sitten jälkeensä. Tämä on mukava kaupunki, vai mitä?"

"Loistava", Tomas Winckler vakuutti ja pyyhkäisi otsatukan kasvoiltaan. "Ainakin niin kauan kuin on alle kolmekymppinen. Niin kuin tässä ollaan. Mitä aiot opiskella?"

"En ole vielä päättänyt."

"Etkö? En minäkään, oikeastaan. Mutta viivyn täällä varmasti muutaman vuoden."

Herrajumala, Rickard oivalsi äkkiä. Tässä minä istun juttelemassa miehen kanssa, jonka tulen tuntemaan lopun ikääni. Minä, joka tuskin edes tervehdin lukiokavereitani vuosi tutkinnon jälkeen.

Tomas Winckler otti kirjan pöydältä ja luki takakansitekstin. "Olen lukenut häneltä vain otteita", hän selitti. "Mutta terävä tämä tanskalainen on. Pirun terävä."

”Minä olen vasta aloittanut”, Rickard tunnusti. ”Mitä sinä luet nykyään?”

Tomas Winckler ei vastannut, nojasi vain taaksepäin ja tumpasi savukkeensa. ”Jos sinun pitäisi kuvailla itseäsi yhdellä lauseella”, hän sanoi, ”niin mikä se olisi?”

”Yhdellä lauseella?”

”Niin.”

Rickard Berglund mietti hetken. ”Olen nuori mies, joka ei pidä tiistaipäivistä”, hän vastasi sitten.

Tomas Winckler katsoi häntä ällistyneenä. Sitten he molemmat purskahtivat nauruun.

2

Perhanan koira, ajatteli Elis Bengtsson.

Hän nosti kädet torveksi suun eteen ja huusi niin kovaa kuin jaksoi:

”Luther!”

Hän huusi uudestaan. Kaikkiin neljään ilmansuuntaan.

Sitten hän istahti kannolle odottamaan. Turha juoksennella ympäriinsä etsimässä koira, hän ajatteli. Parempi istua tässä ja antaa koiran etsiä.

Sen vuodet olivat hänelle opettaneet. Koirilla oli parempi suuntavaisto kuin ihmisillä ja ne löysivät aina takaisin isäntänsä luo jos vain halusivat.

Luther oli hänen yhdeksäs koiransa, ei enempää eikä vähempää, ja kaikki olivat olleet kuuluisien henkilöiden kaimoja: Galileo, Napoleon, Madame Curie, Stalin, Voltaire, Tohtori Crippen, Nebukadnessar ja Putte Kock.

Ja Luther siis. Neljävuotias, puoliksi saksanseisoja, puoliksi ajokoiraa, ja yleensä hyvin älykäs eläin. Mutta nyt se oli selvästikin saanut vainun, vaikkei hän koskaan käyttänyt sitä metsästykseen. Toisinaan ei paraskaan koulutus ja kasvatusta auttanut, sille ei voinut mitään.

Koira oli kadonnut Alkärretissä ja nyt puoli tuntia myöhemmin, Elis Bengtssonin päästyä Gåsaklintenille missä he taval-

Metsässä jyrkänteen alla makaa kuollut mies. Tapaus kävisi onnettomuudesta tai itsemurhasta, jollei miehen tyttöystävä, salaperäinen ja hiukan erikoinen Maria, olisi kuollut pudottuaan täsmälleen samasta paikasta – 35 vuotta aiemmin.

Gunnar Barbarotti ja Eva Backman jäljittävät ystäväpiiriä, johon molemmat kuolonuhrit kuuluivat 60-luvun Uppsalassa. Vuosikymmenien takaisten kuulustelupöytäkirjojen mukaan kukaan ei nähnyt tai kuullut mitään, vaikka koko ystäväporukka oli metsässä sieniretkellä Marian kuoleman sattuessa. Nyt Barbarotti ja Backman yrittävät selvittää, mitä huolettomien ylioppilasvuosien päätteeksi tapahtui? Ja miksi jonkun on kuoltava sen takia vielä vuosikymmenien jälkeen?

”Håkan Nesser rakentaa kiehtovan korttitalon Yksinäisissä.”

- DAGENS NYHETER

